

ทัศนศึกษาดอยอินทนนท์

สันติ วัฒนฐานะ

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จ.เชียงใหม่

หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์ไทย ครั้งที่ 4 ณ โรงแรมโลดส์ ปางสวนแก้ว จ.เชียงใหม่ องค์การสวนพฤกษศาสตร์และสมาคมพฤกษศาสตร์ จัดกิจกรรมทัศนศึกษาพันธุ์ไม้ที่ดอยอินทนนท์ และสถานีเกษตรหลวงดอยอินทนนท์ ในวันที่ 26 มีนาคม 2553 โดยมีเจ้าหน้าที่จากสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พาชมน

บรรยากาศของการทำงานเป็นบรรยากาศแบบสบายๆ ตามสไตล์นักวิชาการ ที่ต่างคนต่างใคร่รู้ ใครดูใคร่ถาม และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านพืชกัน ใครเห็นดอกไม้ ใบไม้ และต้นไม้ ก็ใคร่ครวญนึกพิจารณาว่า มันชื่ออะไร อยู่ในใจตลอดเวลา รู้แล้วก็บอก ไม่รู้ก็ถาม คนถูกถามก็ตอบได้บ้าง ไม่ได้บ้าง บางครั้งก็ต้องบันทึกภาพแล้วรอกลับไปหาชื่อก่อน เพื่อความแน่ใจ บางทีก็เข้าใจไม่ถูก ณ เวลานั้น ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเรามีพันธุ์พืชจำนวนมากว่าหนึ่งหมื่นชนิด ข้อมูลก็ยังไม่สมบูรณ์ คงไม่มีใครจำได้หมด แต่สิ่งที่สำคัญก็คือ การศึกษาทบทวนอยู่ตลอดเวลา การทัศนศึกษาพันธุ์ไม้ในสภาพธรรมชาติครั้งนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้ร่วมเดินทางไม่เพียงแต่จะได้สัมผัสกับอุณหภูมิจากธรรมชาติ เจกเช่นนักท่องเที่ยวทั่วไปแล้ว แต่ยังได้รับรู้บรรยากาศร่วมกันในการสำรวจและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางพฤกษศาสตร์อีกด้วย

ในระหว่างที่ทัศนศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าทุกคนมีกล้องถ่ายรูป เป็นอุปกรณ์คู่กายของคนยุคใหม่ เมื่อใดที่พบเห็นดอกไม้แปลกสวยงาม แทบทุกคนจะบันทึกไว้ด้วยกล้องถ่ายรูป ดูเหมือนจะเป็นรูปแบบที่ดีของการทัศนศึกษาทางพฤกษศาสตร์ หากสะสมภาพพันธุ์ไม้ไว้เรื่อยๆ ถึงที่สุดจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเป็นแฟนพันธุ์แท้พันธุ์ไม้ไทยในอนาคตได้ หรือทำให้

เรารู้จักพันธุ์พืชเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในฐานะที่ผู้เขียนทำงานด้านการตรวจสอบชื่อพืชมากกว่า 15 ปี ก็อาศัยการเรียนลึกในการรู้จักกับต้นไม้ใบหญ้า โดยการดูมันทุกวันบ่อยๆ จนจำได้เอง ไม่ได้ตั้งหน้าตั้งตาท่องจำ เหมือนที่เรามักจะได้ยินว่า วิชาอนุกรมวิธานพืช มีแต่ท่องจำ อย่างไรก็ตามต้องทำด้วยใจฉันทะ คือ การชอบที่จะอยากรู้ว่าพันธุ์ไม้นั้นคืออะไร แล้วจึงทำการค้นหาคำตอบ จากหนังสือต่างๆ เช่น หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย หรือหนังสือคู่มือศึกษาพรรณไม้ต่างๆ เป็นต้น

ทุกคนลงไปถ่ายรูปมณฑาป่า เล่นเอาเสียจนเจ้าหน้าที่ตกใจ นึกว่ามีเหตุการณ์อะไร

พันธุ์ไม้เด่น ที่เราพบในการทัศนศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ มณฑาป่า (*Magnolia garrettii* (Craib) V.S. Kumar) ซึ่งมีชื่อพ้อง คือ *Manglietia garrettii* Craib เป็นพันธุ์ไม้ที่พบครั้งแรกในประเทศไทย ที่ดอยอินทนนท์ โดยการสำรวจของ นาย Garrett คำระบูนิดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ นาย Garret นักสำรวจชาวอังกฤษที่มาศึกษาพันธุ์ไม้ในภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะบริเวณดอยอินทนนท์

มณฑาป่า (*Magnolia garrettii* (Craib) V.S. Kumar)

พันธุ์ไม้อีกหนึ่งชนิดหนึ่งที่หลายคนพยายามบันทึกภาพเอาไว้ ก็คือ ไม้เลื้อยที่กำลังผลิดอกเป็นหลอดสีขาวอมชมพู ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าชื่ออะไร แต่มีลักษณะผลคล้ายกับพืชสกุลมะลิ (*Jasminum*) จึงเรียกชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่ามะลิชมพู เอาไว้ก่อน ต่อมา ดร.ปรัชญา ศรีสง่า ตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ให้ ปรากฏว่าเป็นมะลิคอย หรือเครือเกตุวา (*Jasminum dispernum* Wall. subsp. *forrestianum* (Kobuski) P.S. Green) เป็นพืชในวงศ์ Oleaceae

มะลิคอย หรือเครือเกตุวา (*Jasminum dispernum* Wall. subsp. *forrestianum* (Kobuski) P.S. Green)

ในที่นี้ได้นำภาพพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจมาประมวลไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมเดินทางเปรียบเทียบกับภาพที่บันทึกเอาไว้ เป็นที่น่าเสียดายที่บางชนิดเราไม่สามารถตรวจสอบชื่อจากภาพได้ เพราะการตรวจสอบชื่อพันธุ์ไม้ส่วนใหญ่ต้องดูองค์ประกอบภายในดอก แต่อย่างน้อยเราก็ได้ทราบกลุ่มของพืชเหล่านั้น

นอกจากจะได้ศึกษาพันธุ์ไม้บริเวณหลังคาประเทศไทย ณ จุดสูงสุดบนยอดคอยอินทนนท์และเส้นทางศึกษาธรรมชาติอ่างกาแล้ว ในภาคบ่ายเรายังได้เข้าไปนมัสการพระมหาธาตุกนกาเมทนีดลและพระมหาธาตุกนกาพลภูมิสิริ ซึ่งในบริเวณโดยรอบประดับด้วยไม้ดอกเมืองหนาว ที่มีสีสันสวยงามมาก เช่น ฟีนประดับ ฟลิ๊ก ไอเดรนเยีย เป็นต้น

ต่อด้วยการเข้าศึกษาพันธุ์ไม้ที่สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ แม้ว่าจะมีเวลาไม่มากนัก แต่การที่ได้สัมผัสกับสวนที่จัดแสดงพันธุ์ไม้ต่างประเทศ โดยมีการตกแต่งที่สวยงาม และการ

รวบรวมพืชกลุ่มเฟินและพืชกินแมลง ก็สร้างความประทับใจให้กับคณะนักพฤกษศาสตร์ที่ไปทัศนศึกษาในครั้งนั้น

จุดสุดท้ายของโปรแกรม คือ น้ำตกวชิรธาร เพื่อสัมผัสกับความชุ่มชื้นของสายน้ำตก ที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเสมือนได้พรมน้ำมนต์จากสรวงสวรรค์ เป็นการปิดฉากของพฤษทัศนศึกษาและอวยพรให้ทุกท่านเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

Lindera caudata วงศ์อบเชย (Lauraceae) ไม้ต้นขนาดกลางที่กำลังออกดอก ที่เส้นทางเดินอ่างกา อยู่ในวงศ์เดียวกับอบเชย

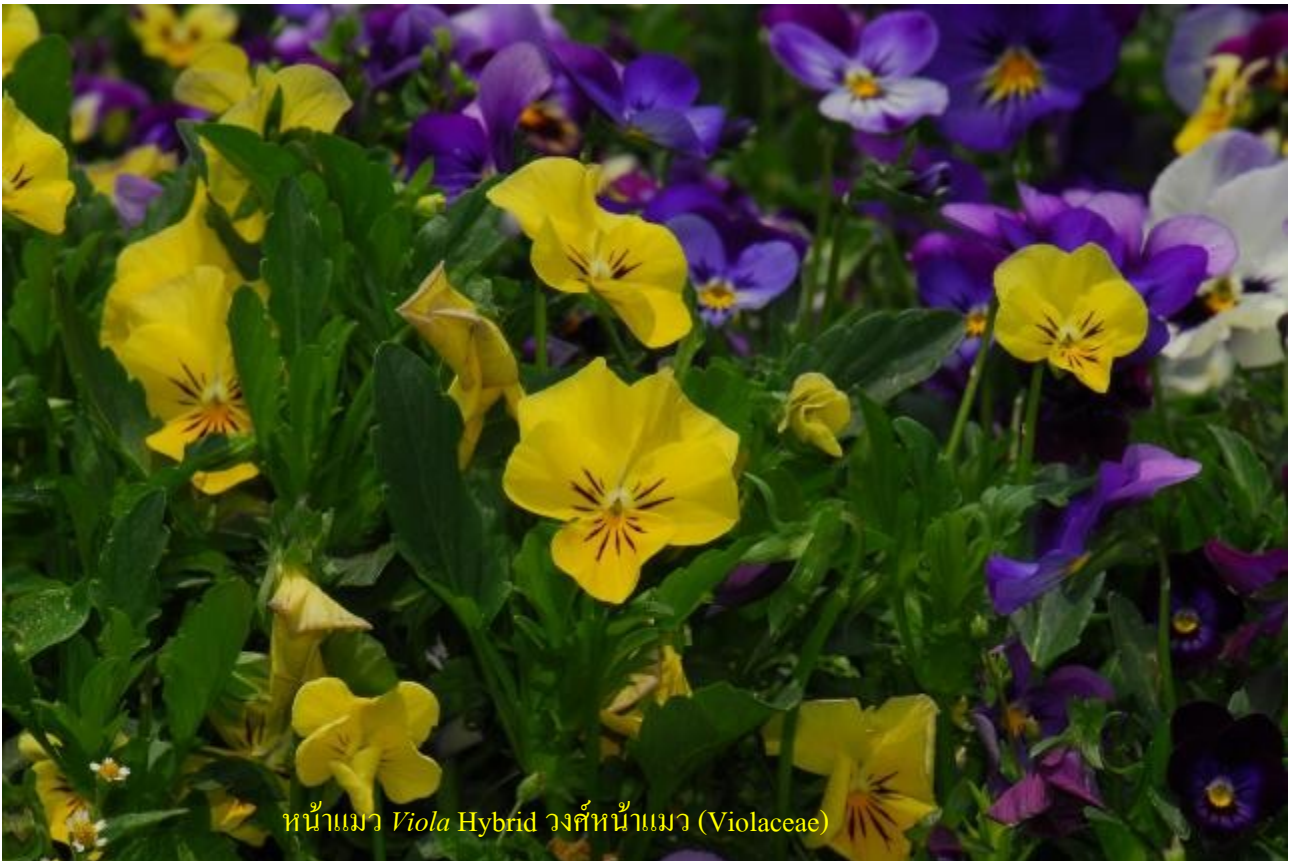
ผลของกายอม หรือกุหลาบพันปีสีขาว *Rhododendron veitchianum* Hook. วงศ์กุหลาบพันปี (Ericaceae)

Viburnum sp. วงศ์ Caprifoliaceae

ต้นปี่ *Vaccinium sprengelii* (G. Don) Sleumer วงศ์ทูลาบพันปี (Ericaceae)

หน้าแมว *Viola Hybrid* วงศ์หน้าแมว (Violaceae)

California poppy (*Eschscholzia californica*) วงศ์ Papaveraceae

โคมญี่ปุ่น *Fuchsia Hybrid* วงศ์เทียนนา (Onagraceae)

Calla Lily *Zantedeschia aethiopica* วงศ์ปอน

เอื้องใบสน *Dendrochilum tenellum* (Nees & Meyen) Ames วงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae)

หอมหมื่นลี้ *Osmanthus fragrans* Lour. วงศ์มะเดื่อ (Oleaceae)